

Hannele Cantell

Sekunnit
ennen
kaatumista

tuuma

Sisällys

Diagnoosit

Kansallisteatterin lava hämärtyy	9
50-vuotislahjat	15
Turvapaikka.....	25
Ihmepilleri	33

Jalat eivät kannaa

Pride	43
10 metriä on minun maratonini	49
Reviiri	55
Runko rojahtaa	63
Lehtikasat	73

Tämä elämä tässä nyt

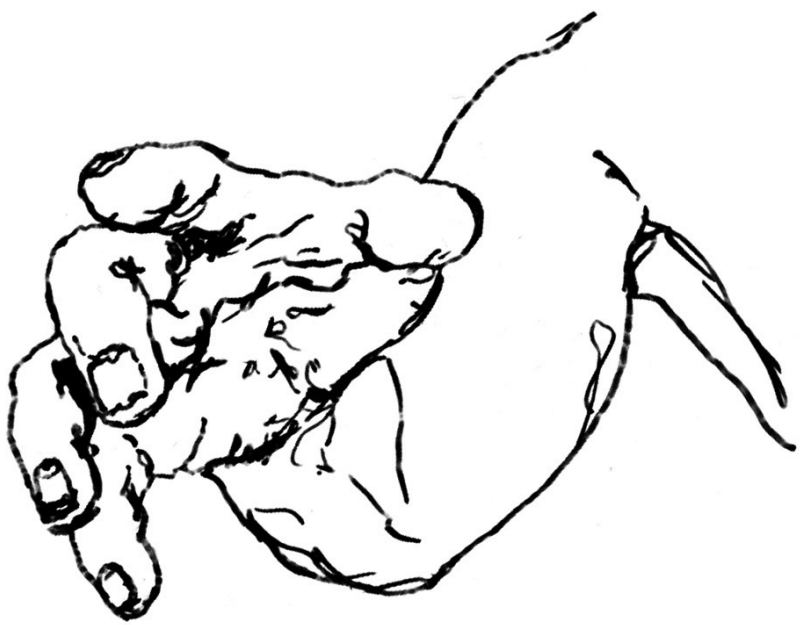
Mun paikka	83
Mihin sormi osoittaa?.....	91
Huoli	97
Sokerihumala	103
Arvoton	109
Kaksinkertainen nainen	115
En ole nainen, en yhtään mitään	123
Suppilovahverot	131
Yksinäisyys	137
Villivarsa	143
Luonnon järjestys.....	151

Identiteetti

Hengitä syvään ja ota magnesiumia	161
Sanoilla on merkitys	171
Näkymättömien talo	179
Mustekala	187
Suhteellista	195

Rakkaus

Musta tuoli	205
Pojat	211
Äiti	217
Kaiteet	223
Hääpäivä	229
Tiedoksi	234
Viittaukset	235
Kiitokset	237

Diagnoosit

Kansallisteatterin lava hämärtyy

(kevät 2015)

Hanna K. soitti töihin. Hän oli saanut kaksi kaverilippua Kansallisteatterin Homo!-esitykseen. Liput olisivat teatterin ison näyttämön taaimmaiselle yläparvelle. ”Hoo, lähtisitkö mukaan?” Minä – jota jatkossa Hoo-nimellä kutsun – olin nähnyt Homo!-näytelmän jo kertaalleen, ja siinä oli mukana tuttuja esiintyjä. Se oli vaikuttava, ihana esitys, jossa oli sitä paitsi Jussin säveltämää musiikkia. Tottakai tulisin. Sanoin Hannalle, että kirjoitan vielä töissä pari juttua ja nähdään sitten Lavaklubilla tuntia ennen.

Verhot avautuivat.

Miten noita homoja on näyttämöllä noin paljon?

Kansallisteatterin ison näyttämön lava oli kyllä aika kaukana istumapaikoistamme, mutta ei sen silti pitäisi tuollaisena epäselvänä sumuna näkyä. Näin kaiken kahtena. Kaksi Jussia johti isoa laumaa muusikoita. Ei niitä muistaakseni ollut noin montaa viime kerralla.

Kaksi kitaristia, rumpalia, ja hetkinen, onko lavalla myös kaksi Saraa? En saanut näyttelijöiden kasvoista mitään selvää: näin vain ison liudan epämääräisiä hahmoja. Lava oli täynnä homoja. Niitä tuli aina vain lisää. Yritin peittää toisen silmäni, jos siten olisin nähnyt paremmin. Se auttoikin vähän. Välillä vedin ulommista silmänurkista luomia viiruiksi silmien päälle, mikä tarkensi vielä hiukan lisää näkymää.

Homot leijuivat pitkin lavaa, tuolla oli yksi, ei kun kaksi, ne olivat limittäin, ilmassa, koko lava oli täynnä homoja, aina kaksi samanlaista.

Väliajalla kerroin Hannalle, että minun oli vaikea nähdä. Hän totesi, että tosiaan, toinen silmäni katsoi eri suuntaan kuin toinen. Näin kaksoiskuvia. En silti halunnut lähteä pois kesken esityksen.

Toinen puoliaika meni täydessä sumussa. En erottanut Jussia enää ollenkaan enkä ketään muutakaan. Äänet kuuluivat ja musiikki soljui, mutta minä istuin hämmentyneenä tuolissani aistien Hannan siinä vierelläni, mutta muuten olin kuin sokea. Koin omituista yksinäisyyttä teatteriyleisön ja epäselvänä häilyvän lavanäkymän keskellä. Homot olivat kadonneet näkökentstäni kokonaan.

Esityksen jälkeen kapusimme rautatieaseman yläkerran ravintolaan oluelle. Silmäni pyörivät siihen malliin päässäni, etten uskaltanut tilata alkoholia, teetä vain. Kävin katsomassa vessan peilistä kuvaani ja näin toisen silmämunan seilaavan irtonaisena pallona silmäkuopassa edestakaisin. Se, mitä kykenin näkemään, näytti pelottavalta. Teenjuonti jäi sikseen, kun Hanna sanoi, että nyt otat saman tien taksin kotiin.

Aamulla silmät näyttivät taas normaalilta. Varasin kuitenkin työterveyslääkärille ajan. Vastaanotolla arvelimme lääkäriäni kanssa yhdessä, että nyt on ikälasiensa aika.

Optikolle varattu aika oli puolen tunnin mittainen, mutta hän ei pitänyt kiirettä, tutki aina vain lisää, kokeili erilaisia läppiä silmiäni edessä uudestaan ja uudestaan. Optikon näyttämät kirjaimet pysyivät epäselvänä, eivätkä hänen näyttämät ristitkään kohdanneet toisiaan. Näin kaiken kahtena. Optikko oli hämmentynyt. Aikaa oli kulunut ainakin tunti. Lopulta hän sanoi: ”Rouva Hoo, teidän aivonne pitää tutkia. Minä vaadin. En kirjoita Teille silmälasireseptiä, ennen kuin syy tuolle silmien seilaamiselle on selvitetty.”

Siltä istumalta tämä ihmeellinen ja minusta huolestunut Aleksanterinkadun Instrumentariumin silmälasiliikkeen optikkoherra kirjoitti sähköpostia työterveyslääkärilleni: ”Rouva Hoo on ollut tänään tutkittavana, hänen silmänsä vaeltavat edestakaisin ja ylösalaisin, kirjaimet seikkailevat seinällä ja ristit menevät ristiin rastiin, ne eivät kohdennu. Rouva Hoo näkee kaksoiskuvia. Suosittelen painokkaasti ja kiireellisesti neurologisia tutkimuksia.”

*Onko tavallista, että optikko kirjoittaa sähköpostia työterveyslääkärille?
Onko tavallista, että joku täysin tuntematon ihminen Aleksanterinkadun optikkoliikkeessä pitää minusta tällä lailla huolta? Ei kai minulla ole mikään syöpä tai aivovamma?*

Työterveyslääkäriäni kirjoitti saman tien lähetteen silmälääkärille, joka ei kuitenkaan löytänyt silmistäni vikaa. Paineet olivat hyvät ja silmänpohjat kunnossa. Seuraavaksi minut passitettiin neurologiin

vastaanotolle. Pään tietokonetomografiakuva, magneettikuva siis, näytti normaalilta, ei kasvaimia aivoissa. Huojentavaa.

Myös HUSLAB tuli tutuksi. Luovutin putkilokaupalla verta. Taas putkilokaupalla. Vieläkin lisää. On ihmeellistä, mitä kaikkea verestä voitiinkaan tutkia. Mutta ei sieltäkään tullut selkoa.

Silmäni jatkoivat harhailuaan, ja vähitellen vasemman silmäni luomi alkoi repsottaa. Se löpsötti puolivälissä silmääni, etenkin iltaisin. Se oli varmaan väsynyt koko päivän kestäneestä maratonista, jonka silmä oli juossut silmämunan pyöriessä ympäriinsä. Työterveyslääkäri passitti minut uusintakäynnille neurologille, jos sittenkin jotain olisi jäänyt huomaamatta.

Mutta monien tutkimusten jälkeenkään ei löytynyt mitään. Lääkärit olivat ymmällään. Lopulta neurologi lähetti minut vielä toiselle neurologille Jorviin.

Puhelin soi. Seisoin kotona terassilla. Oli lämmin ilma. Muistan jopa kohdan, missä seisoin terassilla: melko lähellä ulko-ovea, Kodin Anttilan alennusmyynneistä hankitun korituolin oikealla puolella.

Jorvin neurologi soitti kertoakseen, että tämä minun tapaukseni taitaa jäädä ikuisiksi mysteeriksi, sillä silmien haritukselle ei löytynyt selitystä. Ehkä häntä itseäänkin harmitti epätietoisuus, sillä hän jatkoi puhelua ja kyseli vielä lisää oireistani. Kerroin. Harmittelin, että etenkin television katsominen oli mahdotonta, kun en nähnyt enää tekstityksiä. Kaikkein eniten harmitti, etten pystynyt lukemaan iltaisin kirjoja. Kirjaimet ja rivit hyppivät kissanpolkkaa. Tai siis eivät pelkästään rivit, vaan oikeastaan koko sivu oli yhtä mustavalkoista suherrusta. ”Iltaisin?” Jorvin neurologi tokaisi ääni hiukan kiihtyen.

”Hetkinen, ovatko oireet voimakkaat iltaisin? ILTAISIN? Voisikohan tässä olla kyse eräästä sairaudesta? Odotapa vähän”, Jorvin neurologi sanoi, lupasi soittaa pian uudelleen ja lopetti puhelun nopeasti.

Puhelin soi kymmenen minuutin kuluttua uudestaan. Jorvin neurologi kuulosti voitonriemuiselta. Hän alkoi luetella vimmaisena oireita: ”Onko tällaista?” ”On”, vastasin. ”Entä tällaista, sellaista, tuollaista?” ”On, on, on.” ”Sitäkin?” ”Kyllä.”

Kaikki täsmäsi. Bingo! Myastenia gravis.

Mikä on Myastenia gravis?

”Myastenia gravis on vasta-ainevälitteinen sairaus, jossa keskeinen oire on fyysisessä rasituksessa voimistuva ja levossa helpottava lihasheikkous. Se vaikuttaa yleisimmin silmien lihaksiin ja aiheuttaa eri päivinä ja eri vuorokaudenaikoina voimakkuudeltaan vaihtelevaa silmäluomien roikkumista, kaksoiskuvia tai näön hämärtymistä. Osalla potilaista sairaus vaikuttaa kehon kaikkiin lihaksiin.”

Jatkotutkimuksissa kehoani koeteltiin monenlaisilla tutkimuksilla. Taas otettiin putkilokaupalla verta, mutta tällä kertaa osattiin tarkistaa verestä juuri se oikea asia: asetyylikoliinireseptorivastaaineet. Ja simsalabim, syy löytyi! Vasta-aineiden määrä oli valtava.

En tajua ollenkaan. Eivätkö vasta-aineet ole tärkeitä? Nehän auttavat pysymään terveenä. Mikä tämä juttu on? Miksi ne aiheuttavatkin minulle sairauden?

Päysin saman tien Meilahden sairaalan neurologisen poliklinikan potilaaksi ja sain diagnoosin melko pian. Kelakorttiini tuli

merkintä YE 108, elinikäinen krooninen sairaus, jonka eteneminen on epäselvää. Oireet voisivat kadota, pysyä ennallaan tai pahentua. Lihasten löysyys voisi pysyä silmäluomissa tai sitten edetä kasvoihin, ruokatorven ympärille, hengityslihaksiin, kaikkialle kehoon. Onneksi sairauteen oli olemassa erilaisia lääkityksiä.

Diagnoosin metsästys oli vienyt koko kevään. Jostain syystä oireeni alkoivat kuitenkin heikentyä melko pian diagnoosin saamisen jälkeen ilman, että olin edes ehtinyt aloittaa lääkityksen. Silmät pysyivät nätisti paikoillaan, ja kirjojen kirjaimet, rivit ja sivut lopettivat polkkansa. Helpotti.

Unohdin koko taudin pariaksi vuodeksi kokonaan.

Siinä vaiheessa kun silmäni rauhoittuivat, Homo!-näytelmän esitykset olivat jo aikaa sitten loppuneet Kansallisteatterissa. Olisin halunnut mennä katsomaan näytelmän vielä kolmannenkin kerran – sen kunniaksi, että olisin nähnyt lavalla vain yhden Jussin, yhden Saran ja muut muusikot, ja homojakin olisi ollut juuri oikea määrä.

Viittaukset

Luvussa *Pride* sivulla 44 on viittaus Jussi Tuurnan säveltämään ja Pirkko Saision sanoittamaan lauluun *Olis jossakin maa*. Laulu esitettiin Kansallisteatterin näytelmässä *Homo! – outojen ooppera*, jonka kantaesitys oli vuonna 2011. Sittenmin laulua on esitetty eri tilaisuuksissa ja myös Koiton Laulu on ottanut laulun ohjelmistoonsa.

Luvussa *Lehtikasat* sivulla 79 on viittaus Eeva Kilven nimettömään runoon kokoelmassa *Laulu rakkaudesta ja muita runoja*, WSOY (1972).

Luvussa *Mun paikka* sivulla 90 on viittaus Isokynä Lindholmin & Orfeuksen kappaleeseen *Juna sinne tänne* levyllä *Musiikkia*, Love Records (1974). Sävellys ja sanoitus Dave ”Isokynä” Lindholm.

Luvussa *En ole nainen, en yhtään mitään* sivulla 125 on viittaus PMMP-yhtyeen kappaleeseen *Joku raja*, joka on tehty Suomen Amnesty Internationalin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen ”Joku raja!” -kampanjan tunnuslauluksi (2007). Sävellys ja sanoitus Paula Vesala.

Luvussa *Hengitä syvään ja ota magnesiumia* sivulla 168 on viittaus brittitoimittaja Reni Eddo-Lodgen kirjaan *Miksi en enää puhu valkoisille rasismista*, Gummerus Kustannus (2021).

Luvussa *Suhteellista* sivulla 196 on viittaus Irwin Goodmanin lauluun *Maailma on kaunis*, Flamingo Kustannus (1989). Sävellys Vexi Salmi ja sanoitus Kalervo Halonen.

Luvussa *Äiti* sivulla 221 on viittaus Lauri Viidan runoon *Alfhild*, kokoelmassa *Betonimylläri ja muita runoja*, WSOY (1947).

Luvussa *Hääpäivä* sivulla 233 on viittaus Sirpa Riuttalan kirjoittamaan tekstiin *Tänään on hyvä päivä elää*, joka sisältyi Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön 150-vuotisteokseen *Tässä menee raja – laulu unelmien luomisesta* (käsikirjoitus ja ohjaus Sirpa Riuttala). *Tänään on hyvä päivä elää* -kappaleen sävelsi Tomas Takolander. Koiton Laulu -kuoro esitti sen Diakonissalaitoksen 150-vuotisteoksessa, ja kappale on myös nauhoitettu Koiton Laulun levyllä *Hyvä päivä elää* (2022).